

Conducându-l pe Davidoglu

Davidoglu reprezintă o epocă a dramaturgiei românești, epocă de mari convulsii și înfruntări, de exacerbare a luptei de clasă, îndărățul căreia mocnește un sentiment al dreptății sociale și al izbînzii clasei muncitoare în angajările ei politice. Epoca a lăsat personaje dure și tranșante, oameni puși să-și sacrifice viața sau să-și rețeze slăbiciunile personale de dragul unei ținte ce stătea deasupra lor, aceea a păturii celor îndelung opriți, ajunși acum la emancipare. Un mare foc interior animă aceste personaje, și acest foc Davidoglu l-a luat din inima sa. Era dinamic, pasional, se amesteca necontenit cu viața, la izvoarele și straturile ei elementare, a cunoscut-o de altfel din marginea obidirii, glasul său era al vin-dictei și al eliberării, al măreției de a trăi și a muri în înfruntare. Dramele lui, răsculț de un sentiment tranșant al justiției sociale, sînt făcute în culori tari, suspansul lor este meșteșugit, luminile și umbrele alternează cu violență. Credea în omul simplu, în nevoia lui de dreptate, în nevoia lui de viață, acolo în margi-nile unde se plămădesc, în condiții uneori atroce, elementele primare ale econo-miei unei societăți, galeria amenințătoare a minii obscure, cazanul orbitor cu oțel incins, tuncul, viitura, pădurea, coasta cu vîfore. Avea în mîna sa dramaticul, a-dică înfruntarea. Dar, lucru mirabil și minunat, avea în mîna sa și poezia, poe-zia apelor, a depărtării nostalgice, a ființelor de candoare bărbătească sau de străluminare feminină, alcătulnd un univers liminar, în care el a pătruns cu as-cuțita lui sensibilitate rezemată pe o puternică aderență la oameni. Știa să fie simplu și comunicativ, se înfrunta cu dragoste cu interlocutorul, îl bombănea prietenește, se hîrjonea cu el în fel și chip, dus de o voință polemică, nicioda-dată denigratoare, desființătoare, mereu cordială. Istețimea lui agresivă îl scin-telează bunătațe. Părea dus pe hirjoană mai mult ca să întreprindă o comunicație sub-terană, de la suflet la suflet, să-l dea celui alt plăcerea de a se simți luat în brațe și strîns, lovit peste umăr, dar nu cu ghionți, ci cu tape amicale. Mordanța lui Da-vidoglu era prietenească și colorată, se exalta și se amuza cu temperamentul fu-gos al oamenilor care se dăruie, care nu știu să poarte pică. Se juca, namilă blindă și pusă pe șotii, cu simplitatea copilului, dar scotea, cînd nu te așteptai, fulgurații ale unei vîrste milenare. Davidoglu a avut fervoare istorică, marile personalități seculare îl mobilizau, le-a consacrat pagini excelente, intuindu-le limbajul prin consimțire lexicală, îmbrățișîndu-le spiritul prin empatie. Îi plăcea să se miște de la un mediu la altul, dar determinarea lui de bază rămînea vor-birea muncitorească, frustă, colțuroasă, netă — cu transparențe. Avea barul o-mului care absoarbe și transformă, și locul său de elecție este cel pe care drama-turgia ar trebui să-l cultive și astăzi cu mai multă stăruință. Există un teritoriu al lui Davidoglu în dramaturgie. El rămîne moștenire generațiilor viitoare, căci înfruntările, cu altă miză și deschidere desigur, sînt actuale și azi, la bază, acolo unde se face producția. A fost fericit Davidoglu să vadă că din culoarea lui, hră-nită cu atîta substanță omenească, s-au distilat culorile din paleta fiului său. A vorbit mereu de el și de soția lui cu adorație, glumind cum îl era obiceiul, dar pe un fond cu ascuns patetism, cu un teribil atașament. E greu de crezut că a-cest om cald, mereu plănuit și legat de oameni, nu mai are contact concret cu cititorul, rămîne configurat cu cele ce au fost. Nu cred că i s-a dat lui Davidoglu tot ce merita. Prin ce are mai bun, opera lui se cere adusă din nou în vibrație.

După ce am pierdut atîția dramaturgi, pe Lovinescu și Baranga, pe Mircea Ște-fănescu și Voitin, pe Mazilu, pe Guga, pe I.D. Șerban, l-am pierdut pe decanul nostru actual, ultimul dintr-o pleiadă care a înscris pașii dinții al dramaturgiei socialiste, în momentele cînd ea și-a căutat și găsit conturul. Ne-a părăsit un pi-onier destoinic, căruia dramaturgiei va fi mai greu de tras.

Paul EVERAC